

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi suullisen todistelun tallentamista ja vastaanottamista yleisissä tuomioistuimissa koskevan uudistuksen voimaannosta ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 55 §:n muuttamisesta

Lausuntotiivistelmä

Luonnos hallituksen esitykseksi
laiksi suullisen todistelun
tallentamista ja vastaanottamista
yleisissä tuomioistuimissa
koskevan uudistuksen voimaan-
panosta ja oikeudenkäymiskaaren
17 luvun 55 §:n muuttamisesta

Lausuntotiivistelmä

Johannes Koskenniemi

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Oikeusministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use. Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-400-327-8

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi suullisen todistelun tallentamista ja vastaanottamista yleisissä tuomioistuimissa koskevan uudistuksen voimaantulosta ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 55 §:n muuttamisesta Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2026:5		Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Tekijä/t	Johannes Koskeniemi		
Kieli	suomi	Sivumäärä	13

Tiivistelmä

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi suullisen todistelun tallentamista ja vastaanottamista yleisissä tuomioistuimissa koskevan uudistuksen voimaantulosta ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 55 §:n muuttamisesta oli lausuntokierroksella 17.11.–29.12.2025. Lausunto saatiin 20 taholta.

Lausunnoissa painotettiin sen tärkeyttä, että järjestelmän tekniseen toimintavarmuuteen ja henkilökunnan kouluttamiseen varataan riittävästi aikaa ennen voimaantuloa. Myöhästyneiden asennusten vuoksi Tuomioistuinvirastolta saatuun tietoon perustuvaan aikatauluehdotukseen suhtauduttiin varauksellisesti.

Ehdotettua siirtymäsäännöstä pidettiin kannatettavana. Hovioikeudet pitivät tärkeänä ehdotusta siitä, että jo ennen lain voimaantuloa käräjäoikeudessa tehtyä videotallennetta voitaisiin tarvittaessa käyttää hovioikeudessa.

Oikeudenkäymiskaareen ehdotettua korjausluontoista muutosta ei vastustettu.

Asiasanat oikeudenkäynti, prosessioikeus, tuomioistuimet, muutoksenhaku

ISBN PDF 978-952-400-327-8 **ISSN PDF** 2490-1172

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-327-8>

Utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om införande av reformen av upptagning och mottagande av muntlig bevisning i allmänna domstolar och till lag om ändring av 17 kap. 55 § i rättegångsbalken
Sammandrag av utlåtandena

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2026:5		Tema	Betänkanden och utlåtanden
Utgivare	Justitieministeriet		
Författare	Johannes Koskeniemi		
Språk	finska	Sidantal	13
Referat	<p>Utkastet till regeringens proposition med förslag till lag om införande av en reform som gäller upptagning och mottagande av muntlig bevisning i allmänna domstolar och till ändring av 17 kap. 55 § i rättegångsbalken var på remiss 17.11–29.12.2025. Utlåtande erhöles från 20 instanser.</p> <p>I utlåtandena betonades vikten av att tillräckligt med tid reserveras för systemets tekniska funktionssäkerhet och för utbildning av personalen innan systemet träder i kraft. På grund av försenade installationer förhöll man sig reserverat till det tidtabellsförslag som baserade sig på information från Domstolsverket.</p> <p>Den föreslagna övergångsbestämmelsen understöddes. Hovrätterna ansåg det vara viktigt att en videoupptagning som gjorts i tingsrätten redan innan lagen trädde i kraft vid behov kan användas i hovrätten.</p> <p>Den ändring av reparationskaraktär som föreslogs i rättegångsbalken motsattes inte.</p>		
Nyckelord	rättegång, processrätt, domstolar, ändringssökande		
ISBN PDF	978-952-400-327-8	ISSN PDF	2490-1172
URN-adress	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-327-8		

Sisältö

1	Johdanto	6
1.1	Luonnos hallituksen esitykseksi ja lausuntokierros.....	6
1.2	Yhteenvedo lausunnoista	7
2	Siirtymäsäännöstä koskevat lausunnot	8
3	Aikataulua koskevat kannanotot	10
4	Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 55 §:ää koskevat huomiot	12
5	Muut lausunnot	13

1 Johdanto

1.1 Luonnos hallituksen esitykseksi ja lausuntokierros

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan säädettäväksi laki suullisen todistelun tallentamista ja vastaanottamista yleisissä tuomioistuimissa koskevan uudistuksen voimaannpanosta. Lailla saatettaisiin voimaan eduskunnan hyväksymä sääntely, jolla kärjäoikeudessa vastaanotettu suullinen todistelu tallennettaisiin ja otettaisiin vastaan muutoksenhaussa tallenteelta. Samassa yhteydessä ehdotetaan muutettavan korjausluontoisesti oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 55 §:ää.

Luonnoksesta pyydettiin lausunto seuraavilta 42 taholta. Lausunnon antaneet on merkitty *:llä. Lausuntoaika päättyi 29. joulukuuta 2025.

Korkein oikeus
Turun hovioikeus
Vaasan hovioikeus *
Itä-Suomen hovioikeus *
Helsingin hovioikeus *
Rovaniemen hovioikeus *
Etelä-Karjalan kärjäoikeus
Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus
Etelä-Savon kärjäoikeus
Helsingin kärjäoikeus *
Itä-Uudenmaan kärjäoikeus *
Kainuun kärjäoikeus
Kanta-Hämeen kärjäoikeus *
Keski-Suomen kärjäoikeus *
Kymenlaakson kärjäoikeus *
Lapin kärjäoikeus *
Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus *
Oulun kärjäoikeus
Pirkanmaan kärjäoikeus
Pohjanmaan kärjäoikeus
Pohjois-Karjalan kärjäoikeus *
Pohjois-Savon kärjäoikeus
Päijät-Hämeen kärjäoikeus *
Satakunnan kärjäoikeus

Varsinais-Suomen kärjäoikeus *
Itä-Suomen syyttäjäalue
Länsi-Suomen syyttäjäalue
Etelä-Suomen syyttäjäalue
Valtakunnansyyttäjän toimisto *
Eduskunnan oikeusasiamies
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Tuomioistuinvirasto *
Oikeuspalveluvirasto
Julkiset oikeusavustajat ry
Luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat ry
Suomen Tuomariliitto
Suomen Asianajajat *
Juristiliitto *
Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta
Itä-Suomen yliopiston oikeustieteiden laitos
Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta
Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta

Kaiken kaikkiaan lausuntoja annettiin 20. Edellä mainittujen lisäksi lausunnon toimittivat seuraavat tahot:

Amnesty International Suomen osasto
Suomen syyttäjäyhdistys ry

1.2 Yhteenveto lausunnoista

Lausunnonantajat kannattavat ehdotettua siirtymäsääntelyä. Ehdotuksen mukaan uudistus otettaisiin käyttöön kaikissa vireillä olevissa asioissa, joissa ei ole toimitettu pääkäsittelyä ennen lakien voimaantuloa.

Ehdotettu voimaantuloaikataulu perustuu Tuomioistuinvirastosta saatuihin tietoihin. Useassa lausunnossa epäillään voimaantuloaikataulun realistisuutta. Lausuntokierroksen aikana Tuomioistuinvirasto onkin ilmoittanut aikataulun lykkääntymisestä. Monet lausunnonantajat painottavat tarvetta varmistua järjestelmän teknisestä toimivuudesta ja henkilöstön riittävästä koulutuksesta ennen lakien voimaantuloa. Lausunnoissa kannatetaan sitä lausuntopyynnössäkin todettua lähtökohtaa, että uudistusta ei tule saattaa voimaan kesälomakauden aikana.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 55 §:n muuttamista ei vastusteta.

2 Siirtymäsäännöstä koskevat lausunnot

Monet lausunnonantajat (mm. Itä-Suomen hovioikeus, Varsinais-Suomen kärjäoikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus ja Suomen Asianajajat) kannattavat ehdotettua siirtymäsäännöstä.

Juristiliitto toteaa, että videotallennuksen hyödyntyminen myös jo sellaisissa vireille tulleissa asioissa, joiden pääkäsittely ei ole vielä alkanut, lyhentää menettelyn käyttöönoton siirtymäaikaa ja lisää asianosaisten oikeusturvaa näissä asioissa.

Helsingin hovioikeus katsoo, että esitys on tältä osin kannatettava, jotta uudistettuun menettelyyn siirtyminen tapahtuisi kokonaisuudessaan järkevissä ajassa ja ettei menettelyä jouduttaisi kesken pääkäsittelyä muuttamaan.

Helsingin hovioikeus kuitenkin huomauttaa, että voimaanpanolain 2 §:n siirtymäsäännös on kielellisesti vaikeaselkoinen. Pykälän 1 momentin asiallinen sisältö on sinänsä perusteluissa selkeästi avattu. Perusteluissa olisi kuitenkin voinut selventää ehdotusta korostamalla, että siirtymäsäännöksellä on tarkoitus välttää hovioikeudessa niin sanottu hybridioikeudenkäynti, jossa yhtäältä osa suullisesta näytöstä otetaan vastaan voimassa olevan lain mukaisesti kuultavia henkilökohtaisesti kuulemalla ja toisaalta osa kärjäoikeudessa tehdyiltä kuva- ja äänitallenteilta. Erikseen hovioikeus toteaa, että 2 momentin sääntely saattaa johtaa hybridioikeudenkäyntiin, mikä on kuitenkin perusteltua siinä perusteluissa kuvatussa poikkeustapauksessa, että kärjäoikeudessa on laadittu ennen lain voimaantuloa videotallenne.

Vaasan hovioikeus pitää onnistuneen ja parhaan todistusaineiston näkökulmasta tärkeänä myös voimaanpanolain 2 §:n 2 momentissa ehdotettua sääntelyä, jonka mukaan muutoksenhakutuomioistuimessa olisi mahdollista hyödyntää jo ennen lain voimaantuloa laadittua kuva- ja äänitallennetta eli menettely hovioikeudessa ratkaisi sen mukaan, onko kärjäoikeudessa laadittu kuva- ja äänitallennetta.

Rovaniemen hovioikeus toteaa, että kärjäoikeudessa on jo ennen lain voimaantuloa laadittu tallenteita muutamassa erityisen laajassa rikosasiassa, joissa on kuultu todistelutarkoituksessa kymmeniä ulkomailla asuvia henkilöitä, joiden

matkustamisesta Suomeen ja kertomusten tulkkauksesta on aiheutunut jo kärjioikeuksissa satojen tuhansien eurojen kustannukset. Uuden menettelyn soveltaminen muutoksenhaussa luonnoksessa esitetyin tavoin on tämä seikka ja luonnoksessa mainitut perusteet huomioon ottaen erityisen kannatettava.

Itä-Suomen hovioikeus toteaa, että kärjioikeuksien ja hovioikeuksien lainkäyttöhenkilökunta on saanut jo kuluvana vuonna 2025 laajan prosessioikeudellisen koulutuksen uudistuksen sisällöistä. Tuomarit ovat jo nyt voineet käsiteltävissään asioissa ottaa huomioon uudistuksen oikeudenkäyntimenettelylle asettamia uusia vaatimuksia, kuten esimerkiksi käsittelyn aikaisempaa selkeämmän jäsentelyvaatimuksen. Myös oikeudenkäyntiavustajakunnalle ja syyttäjille on järjestetty perehdyttämistilaisuuksia.

Helsingin kärjioikeus toteaa, että ehdotetussa vaihtoehdossa vältetään muuten kovin pitkäksi muodostuva siirtymäaika ja erilaisten menettelysäännösten noudattaminen rinnakkain.

3 Aikataulua koskevat kannanotot

Tuomioistuinviraston lausunnosta ilmenee, että aikataulu on myöhästynyt Tuomioistuinviraston aikaisemmin antamista tiedoista poiketen. Tuomioistuinvirasto ehdottaa, että lait voisivat tulla voimaan ehdotetusta poiketen vasta aikaisintaan 18.9.2026. Tallennusjärjestelmän toiminnallisuuksien tarkistaminen sekä testaaminen on edelleen kesken. Seuraavan asennuskierroksen ja tuomioistuinten henkilöstön koulutus voidaan aloittaa vasta, kun tallennusjärjestelmä on valmis.

Monet lausunnonantajat (mm. Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Suomen Asianajajat) kannattavat Tuomioistuinviraston ehdotusta.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus huomauttaa, että se aloittaa istuntosalitoiminnan Tikkurilan oikeustalossa vasta 6.7.2026. Mikäli uudistuksen voimaantulolle halutaan antaa yksi päivämäärä koko maassa, sen tulisi olla Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden muutto huomioiden maanantai 3.8.2026 tai mieluiten kesälomakauden jälkeen maanantai 31.8.2026. Mikäli muille kärjäoikeuksille halutaan asettaa aikaisempi ajankohta voimaantulolle, Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden kohdalla täytyy säätää erillinen voimaantuloaika

Varsinais-Suomen kärjäoikeus ei pidä ehdotettua aikataulua realistisena vaan kannattaa Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden ehdotusta.

Lapin kärjäoikeus painottaa, että kysymys on keskeisestä oikeudenkäyntimenettelyyn liittyvästä uudistuksesta ja järjestelmän tulee olla käyttöönottohetkellä toimintavarma. Voimaantuloa tulisi lykätä, kunnes kaikki olennaiset asiat on saatu kuntoon ja henkilöstö asiallisesti koulutettua.

Myös Vaasan hovioikeus toteaa, että uudistus on keskeinen oikeudenkäyntimenettelyn kannalta. Sen tulee olla kaikilta osilta toimintavarma käyttöönottohetkellä niin kärjäoikeuden kuin muutoksenhakuasteidenkin kannalta.

Amnesty International Suomen osasto toteaa, että koulutuksen systematisoinnin ja teknisen toteuttamisen näkökulmasta esitetty aikataulu on tiukka.

Juristiliitto toteaa, että pitkäksi venyneenä asennusaikana annettu koulutus ei tosiasiallisesti vastaa henkilökunnan koulutustarpeeseen riittävällä tavalla eikä turvaa oikeudenkäyntien sujuvuutta.

Syyttäjäyhdistyksen mukaan tallentaminen ja siihen liittyvä lainsäädäntö voidaan ottaa käyttöön, kunhan käyttöönottovalmiudesta on todellinen varmuus. Järjestelmää ei saa ottaa käyttöön keskeneräisenä.

Monet lausunnonantajat (mm. Tuomioistuinvirasto, Kymenlaakson kärjäoikeus, Päijät-Hämeen kärjäoikeus) toteavat jakavansa lausuntopyyynnön mukaisen lähtökohdan siitä, että järjestelmän käyttöönottoa ei tule ajoittaa kesälomakaudelle.

4 Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 55 §:ää koskevat huomiot

Helsingin hovioikeus toteaa, että lain perusteluissa olisi aiheellista ottaa kantaa tilanteeseen, jossa käräjäoikeudessa on otettu ennen lain voimaantuloa vastaan pääkäsittelyn ulkopuolella suullista näyttöä siten, ettei siitä ole tehty kuva- ja äänitallennetta ja jota ei oteta vastaan uudelleen lain voimaantulon jälkeen toimitettavassa pääkäsittelyssä. Tällaisetkin tilanteet tulevat todennäköisesti olemaan varsin harvinaisia. Hovioikeus sen vuoksi katsoo, että kyseisissä tilanteissa voitaisiin poikkeuksellisesti hyväksyä hybridioikeudenkäynti siten, että hovioikeudessa kuultaisiin tarvittaessa henkilökohtaisesti pääkäsittelyn ulkopuolella kuultua henkilöä ja muu suullinen näyttö otettaisiin vastaan tallenteilta.

Syyttäjälaitos toteaa, että ehdotettu muutos on kannatettava.

5 Muut lausunnot

Amnesty International Suomen osasto toteaa, että voimaanpantavien lakien vaikutusta rikosasioiden käsittelyaikoihin on vaikea arvioida. Näin on erityisesti hovioikeusprosessin osalta siksi, että menettelyssä on piirteitä, jotka voivat lyhentää asioiden käsittelyaikoja hovioikeuksissa, mutta toisaalta myös toisensuuntaisia piirteitä. On mahdollista, että yksinomaan suullisen todistelun vastaanottaminen kuva- ja äänitallenteena merkittävästi nopeuttaisi itse prosessia. Toisaalta suullisen todistelun vastaanotto kuva- ja äänitallenteena muutoksenhakutuomioistuimessa ei saa olla automaatio.

Vaasan hovioikeus kiinnittää huomiota siihen, että oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 24 §:n 3 momenttia ei ole muutettu vastaamaan uudistuksen tavoitteita: esitutkinnassa laadittua kuva- ja äänitallennetta tulisi olla mahdollista käyttää kärjäoikeuden tekemien kuva- ja äänitallenteiden tavoin aina myös hovioikeudessa, jos tallenteen käyttämiselle on ollut lailliset edellytykset kärjäoikeudessa.

Suomen Asianajajat ehdottaa lausunnossaan voimaanpantavien lakien muuttamista. Ehdotetut muutokset koskevat tallenteiden luovuttamista oikeudenkäyntiavustajille, oikeudenkäyntiavustajien turvatarkastuksia ja videotallenteiden säilytysaikaa.

Pohjois-Karjalan kärjäoikeus toteaa, että videotallennuslaitteistoa ei ole toistaiseksi asennettu Nurmeksen istuntopaikkaan. Kärjäoikeus on ehdottanut kesällä 2024 Nurmeksen istuntopaikan lakkauttamista. Kärjäoikeuden käsityksen mukaan istuntopaikkaa ei olla lakkauttamassa vuoden 2026 aikana. Tämän vuoksi Nurmeksen istuntopaikkaan on sovittu rikosistuntoja aikaisempaan tapaan. Tällöin laitteistot tarvitaan myös sinne, mutta niiden asentamisesta kärjäoikeudella ei ole tällä hetkellä mitään tietoa.

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-400-327-8 (PDF)